פרי הארץ — שלח

בפסוק שלח לך: פירש רש"י ז"ל שהקב"ה לא הסכים רק שלא מיחה בהם, שאמר אם תרצה שלח.

והענין הוא על-דרך שאמרו רז"ל שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולן על-ידי יסורים, תורה וארץ-ישראל ועולם-הבא, ודרשו הכל מהכתוב.

הענין הוא, ידוע אמרם רז"ל "באורייתא ברא קב"ה עלמא, והם אותיות התורה כידוע, ומבואר בספר-יצירה וקבען בפה, שהאותיות נקבעו בקביעות הפה, ובהברת האותיות מעורר כל העולמות שהם מן המדות ולמטה, שהם התחלת העולמות והתגלותם, על-דרך עולם חסד יבנה, ואין לך שום מבוקש שיהי' למעלה מן המדות רק צעקה, מוזכר בזוהר עומק רום שהוא למעלה, מפני שהוא מעומקא דלבא, שאי-אפשר להתלבש באותיות.

והנה ידוע אמיתת וטבע הנבראים למשוך אחר שרשו, ובתר עיקרא גרירא כדרך הדומם להצמיח ולעלות יותר ממדריגתו ודרך הצומח לגדל בכדי לכנוס בחי וחי במדבר, הגם שאין יודעים מאומה אך נטבעים בטבע, ואם-כן בוודאי מן הראוי בהזכיר אותיות התורה שבהם נברא עלמא להתמשך אל שרשו, שהיא היתה אלפיים שנה קודם שנברא העולם שהם המדות, והוא התפשטות כל הגשמיות מעיקרו, שאין לך דבר שיהי' בלא מדות, והוא בהעמיד הגוף מלמטה והחיות עולה למעלה, ופירוד החיות מן הגוף עד ביטול ההרגש שאין לך יסורים קשים מהם, כידוע מהחוקרים שכל יסורי הגוף מכח הלב, וכל דבר היסורים הם פירוד הדביקות, וכן דרך וענין כל החולשות ר"ל, כידוע מענין פירוד הנשמה מן הגוף, שהוא מן הז' דינים כידוע.

אם אמנם בנידון דידן אין הפירוד לעולם, מפני שנשאר הרשימה כידוע מדרך הרוחניות והסתלקותה, אף-על-פי-כן מובן גודל היסורים עד שהגוף נשאר מעמד בלי שום חיות, כידוע מהנביאים וכתובים מדניאל ונחלתו, שהיו כחולים ממש בביטול כל ההרגשות.

והנה הוציאו רז"ל מן הכתוב אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו, ואפשר לפרש בכמה עניינים. א'. ידוע הוא כי י"ה הוא חצי השם, וכל הפגמים של אדם הוא בהפריד אותיות ה' כידוע ענינו מהו, והנה יש אנשים עובי הגופים שאינם מתיסרים כי-אם בהכאה וביטוש, על-דרך תחת גערה במבין מהכות כסיל מאה, כי המבין מתייסר בדברים, כמאמר בדברים לא יוסר עבד שהוא עב, מה-שאין-כן בין-חורין שהוא בעל תורה, חרות על הלוחות, ודרשו רז"ל חירות כידוע שהוא עלמא דחירות, שהוא המבין וחכם, כידוע שהם אלפים שנה, שהוא למעלה מן המדות, יוסר בדברים שהן אותיות שממשיכין אל שרשם שהיא התורה.

והנה דרשו רז"ל בתיבת ומתורתך תלמדנו בקל-וחומר משן ועין שאדם יוצא בהם לחירות, יסורין שממרקין כל גופו של אדם, והמירוק הוא הזדככות החומר וביטול הרע לגמרי, שהי' מעורב טוב ברע בכל המדות ולא ישוב עוד כשהיה, כמו שן ועין שאין חוזרות, ובזה מתורץ קושיית העולם על היסורים שהגוף חוזר לאיתנו, והנה אדם שהוא מבין מתייסר בדברים בהשיג פירוד אותיות ה' על ידו

ח"ו, וזהו "הגבר אשר תיסרנו י"ה, פירוש החכמה ובינה שלו שהם י"ה, וזהו מתורתך תלמדנו שהן הן גופי התורה, על-דרך-זה הוא מתנת ארץ-ישראל על-ידי יסורים.

אבל צריך מעט ביאור, הנה ידוע מענין המן שהוא לחם מן השמים, שהוא במדריגה למעלה מן הארץ כידוע שהוא רוחני, לכאורה קשה האיך אפשר למעול מעל בה' להתאוות תאוה, ובהיות מזון רוחני כזה שהוא מופשט מהרע.

אבל הענין הוא, ידוע מאמר הזוהר אפילו מלאך כשרוצה להתראות בזה העולם צריך להתלבש במלבושי עולם-הזה, וכן דרך כל הרוחניות הפשוטים שמשתנין בירידתן על אופן ודרך הכלי שמתלבשים בו, כידוע ממשל המים שמשתנים להיות כצורת הכלי אם עגולה או מרובעת, ולכן אפילו הרוחני היותר פשוט ברדתו באדם וכניסתו משתנה אל מה שהוא אדם, אם טוב ואם רע ומתגשם, והמן הי' מתגשם הכל לפי מה שהוא אדם, והנה באדם בליעל הי' הרוחניות פועל הרע ביותר, מפני שהרבה חיות רוחני ודק בקליפה, ואדם בליעל מתגשם ביותר ומתגשם יותר ויותר. והנה כוונת הש"י היתה בנתינת ארץ-ישראל לישראל, הוא לזונם ממזון ארץ-ישראל שהוא במעלת המן, שהוא למטר השמים תשתה מים, שהוא הקב"ה בעצמו ולא על-ידי שום שר, וכמבואר בספר-חסד-לאברהם, אשר לכן נפסק המן באכלם מעבור הארץ, מפני שלא הי' מצטרך להם, כי ענין א' הוא.

והנה כבר הקדמנו שהכל לפי מה שהוא אדם, וחלילה אפשר להתגשם יותר כנזכר, כי הכל תלוי בהכנה והזמנה, מילתא היא לשם מה שהוא אוכל, אם להתמרק מתמרק ביותר על-ידי הרוחני היותר דק, ואם להתגשם מתגשם ביותר, וכמאמר שנים שאכלו פסחיהם, שאמרו רז"ל עליהם נאמר צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם.

והנה אם כוונת האדם למרק, מגמתו והסתכלותו הוא על כל החיות הרוחני, מה-שאין-כן אם תאוותו על כל מגמתו והסתכלותו על הטעם וגשמיות התאוה שממנו, לכן אמר הש"י חייך אני נותן להם מקום לטעות בוודאי, הרי שהבחירה ניתנה וכל הרוצה לטמא פותחין לו, ובדרך זה אפשר לפרש פירוש על פסוק ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, א' הנולד בה ואחד המצפה לראותה, אמרו רז"ל במקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד, כמבואר בהרמב"ם ז"ל שחרטת בעל-תשובה צריך להיות כל-כל-פנים באופן זה, שמתחרט על היותו בעולם כלל ומחליט באמיתות הלב, כי טוב יותר שלא יהי' בעולם מלעשות רע, והוא מסירת נפש הגמור שהוא למעלה מהמדות.

וזהו ולציון שהם הצדיקים המצויינים כידוע, כל-אחד-ואחד באותיות שנאמר גבוה וכו', ואמר איש ואיש, שהוא אחד צדיק גמור וא' בעל-תשובה, שהוא פירוש א' המצפה לראותה ואחד הנולד בה, שאפילו צדיק גמור אינו יכול להעלות כי-אם הפקרות ומיין-נוקבין, ובוודאי ממרקין כל גופו והכל א', תורה וארץ-ישראל וחיי עולם-הבא, שאי-אפשר להיות שום נקודה גשמיית כגרגיר חרדל, כי שלשתן למעלה מן המדות הם.